

POLASAÍ UM CHOSAINT LEANAÍ

Faofa ag Coiste Stiúrtha Feachtas ar 18 Aibreáin 2015

Clár

1. Réamhrá
2. Forléargas ar Feachtas
3. Ráiteas Polasaí ar Chosaint Leanaí
4. Sainmhíniú ar Dhrochúsáid Leanaí
5. Faillí nó Drochúsáid Leanaí a aithint
6. Cód Cleachtais d'fhoireann Feachtas
7. An tOifigeach Ainmnithe
8. Nós Imeachta Tuairiscithe

1. Réamhrá

Is éard atá i gceist leis an bpolasaí seo ná dearbhú ar rún Feachtas eispéireas agus timpeallacht shábháilte a chur ar fáil do gach duine óg lena mbíonn an eagraíocht ag plé. Déantar cur síos ann freisin ar na polasaithe agus ar na nósanna imeachta atá curtha i bhfeidhm ag an eagraíocht d'fhonn an méid seo a leanas a chinntiú:

- go gcosnaíonn Feachtas gach duine óg atá faoina chúram nó faoina mhaoirseacht;
- cur chuige comhsheasmhach maidir le cosaint leanaí a aithint agus a chur i bhfeidhm;
- go bhfuil ar chumas Oifigeach Ainmnithe Feachtas déileáil go heolasach agus go muiníneach le saincheistanna cosanta leanaí;
- go bhfuil ar chumas choiste, fhoireann agus oibrithe deonacha Feachtas cinntí oiriúnacha a dhéanamh le linn dóibh a bheith ag déileáil le saincheistanna cosanta leanaí;
- go mbíonn Feachtas réamhghníomhach i ndáil le hearcaíocht agus le réimsí eile d'fhonn an riosca a bhaineann le saincheistanna cosanta leanaí a laghdú;
- deimhniú a thabhairt do dhaoine óga go rachfar i ngleic le haon ábhar imní atá acu go héifeachtach agus go tuisceanach.

Tá foireann Feachtas lántiomanta do chur chuige a thugann aird ar riachtanais na hóige inár gcuid oibre. Dearbhaíonn muid go gcuirtear timpeallacht agus taithí shábháilte ar fáil ag imeachtaí Feachtas, áit a dtugtar tús áite i gcónaí d'fholláine agus do leas an duine óig. Tá Polasaí Cosanta Leanaí Feachtas ag teacht leis na moltaí in *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí 2011* atá ar fáil ag http://www.dcy.gov.ie/documents/publications/Children_First_Report_IRISH_LR.pdf . Is cáipéis fhorásach é seo agus déanfar athbhreithniú tréimhsiúil ar an bpolasaí chun nithe éagsúla a chur san áireamh ar nós aiseolas, dea-chleachtas agus/nó reachtaíocht a d'athraigh sa tréimhse sin agus leasófar an polasaí dá réir.

Athbhreithneofar an polasaí seo arís ar 18 Aibreáin 2016

Aoife Nic Lughadha

Oifigeach Ainmnithe Feachtas

Dáta:

Pádraigín Nic Gheairilt

Cathaoirleach Feachtas

Dáta:

2. Forléargas ar Feachtas

Fís

Go spreagtar daoine óga, trí rannpháirteachas in imeachtaí Feachtas, bheith féinmhuiníneach, gníomhach agus bródúil as an nGaeilge agus go mbeidh pobal na Gaeilge níos saibhre dá bharr.

Misean

An Ghaeilge a chur chun cinn i measc daoine óga agus tacú lena bhforbairt phearsanta agus shóisialta trí chlár fiúntach, taitneamhach agus dúshlánach a chur ar fáil.

LUACHANNA

Tá na luachanna seo ag croílár na hidirghníomhaíochta agus na hoibre a dhéanann muid ar bhonn laethúil in Feachtas.

An Ghaeilge

Is eagrais Gaeilge muid. Is í an Ghaeilge an teanga a úsáidtear i ngach gné dár gcuid oibre.

Daoine deonacha

Is eagrais deonach muid faoi stiúir coiste dheonaigh. Dá bharr sin ní dhéantar aon bhrabús. Caitear gach airgead a thagann isteach ar chur i bhfeidhm an chlár oibre.

Rannpháirteachas

Tá rannpháirteachas deonach daoine óga ag croílár obair óige Feachtas. Lorgaíonn muid i gcónaí go nglacann daoine óga páirt ghníomhach in imeachtaí agus cúrsaí na heagraíochta ar a gconlán féin. Roghnaíonn siad bheith páirteach chun bualadh le cairde nua, spraoi a dhéanamh, a scíth a ligean agus scileanna nua a fhoghlaim – agus gach rud trí mheán na Gaeilge.

Cumhachtú

Oibríonn muid go dian chun go bhfoghlaimeoidh na daoine óga, oibrithe deonacha agus foireann Feachtas scileanna nua ionas go mbeidh siad in ann tionchar dearfach a imirt ar scoil, ina bpobail féin, agus i sochaí na Gaeilge. Anuas air sin, tá sé mar aidhm againn tuiscint a thabhairt ar chearta teanga agus a chur ar chumas na ndaoine óga páirt ghníomhach a bheith acu i saol na nGaeilge.

Meas

Léirítear meas ar gach duine óg agus gach ball foirne in Feachtas. Tá meas ar gach duine aonair agus a gcuid láidreachtaí, suimeanna agus pearsantachtaí ar leith. Déanann foireann Feachtas gach iarracht ionracas, dearcadh dearfach, comhoibriú, féinmheas agus meas ar a chéile a léiriú inár gcuid oibre.

Forbairt

Leagann muid béim faoi leith ar fhorbairt phearsanta agus shóisialta an duine óig in Feachtas. Cuirtear clár fiúntach, taitneamhach agus dúshlánach ar fáil a bhfuil sé de sprioc aige scileanna agus eolas a sheachadadh ar bhonn céimnitheach.

Timpeallacht shábháilte chompórdach

Déantar gach uile iarracht timpeallacht shábháilte chompórdach a chur ar fáil chun sábháilteacht fhisiceach agus mhothúchánach daoine óga a chosaint. Tá muid tiománta do chosaint, do shláinte agus d'fholláine an duine óig a ghlacann páirt i gcláir agus in imeachtaí na heagraíochta.

Comhionannas

Cuireann muid an comhionannas chun cinn inár gcuid oibre agus léirítear an meas céanna ar gach duine óg. Bíonn Feachtas ag dréim le heispéireas fiúntach a chur ar fáil do dhaoine óga ó gach cúlra sóisialta, cultúrtha agus eacnamaíoch.

Ilchineáltacht

Tá gach duine óg éagsúil óna chéile, le mianta, tuairimí agus riachtanais éagsúla. Aithnítear é seo in Feachtas agus déantar ceiliúradh air. Cuireann muid fáilte roimh gach duine óg a bhfuil suim acu sa Ghaeilge.

3. Ráiteas Polasaí Cosanta Leanaí Feachtas

Tá na modhanna seo a leanas in úsáid ag Feachtas chun na daoine óga a ghlacann páirt in imeachtaí na heagraíochta a chosaint (Tus Áite 4.7.5 & Ár nDualgas Cúraim Ich 4):

- i. leas ginearálta, sláinte, forbairt agus sábháilteacht na ndaoine óga a chur chun cinn;
- ii. aitheantas a thabhairt don cheart atá ag na daoine óga go dtabharfaí cosaint dóibh, go gcaithfí go hómósach leo, go dtabharfaí éisteacht dóibh agus go gcuirfí a dtuairimí san áireamh;
- iii. go bhféadfaí idirghabháil ghasta i gcás daoine óga atá leochaileach nó i mbaol dochair, iad a chosaint ó dhochar mór níos deireanaí;
- iv. oiliúint i dtaca le cosaint leanaí a chur ar fáil do bhaill foirne/oibrithe deonacha;
- v. comhoibriú le gníomhaireachtaí eile agus le gairmeoirí a thugann cúram agus cosaint do dhaoine óga trí eolas a roinnt leo nuair a bhíonn gá leis agus trí oibriú lena chéile chun an toradh is fearr a fháil don duine óg atá i gceist;
- vi. modh soiléir slán a ghlacadh maidir le baill foirne agus oibrithe deonacha a earcú agus a roghnú agus é sin a chur i bhfeidhm go comhsheasmhach;
- vii. treoir agus nósanna imeachta a fhorbairt do bhaill foirne nó d'oibrithe deonacha a bhféadfadh ábhar réasúnta imní a bheith acu faoi shábháilteacht agus leas na ndaoine óga a bhfuil baint acu leis an eagraíocht;
- viii. Oifigeach Ainmnithe: Aoife Nic Lughadha ceaptha ag Feachtas
Leasoifigeach Ainmnithe: Breandán Mac Ardghail
- ix. nósanna imeachta soiléire i scríbhinn ag an eagraíocht faoi cad is cóir a dhéanamh má fhaightear líomhaintí maidir le drochúsáid i gcoinne fostaithe nó oibrithe deonacha;
- x. feasacht a spreagadh san eagraíocht faoi na rioscaí a d'fhéadfadh a bheith ann do leas agus sábháilteacht daoine óga;
- xi. nósanna imeachta éifeachtacha a fhorbairt le déileáil le timpistí agus gearáin;
- xii. nósanna imeachta soiléire ann i ndáil le taifid a choinneáil faoi ábhair imní maidir le cosaint agus leas daoine óga atá éifeachtach, a chuireann san áireamh mar is cuí a riachtanaí is atá sé a chinntiú go gcoimeádtar taifid den sórt sin slán;

4. Sainmhíniú ar Dhrochúsáid Leanaí

Príomhfhorálacha Reachtaíochta

Is iad seo a leanas na príomhfhorálacha reachtaíochta a bhaineann le cearta an duine óig agus a gcuid cosanta. Tugann siad cosaint dóibh siúd a thuairiscíonn imní i dtaca le mí-úsáid leanaí:

An tAcht um Chúram Leanaí (Leasú), 2007 (<http://goo.gl/hPTvyG>)

An tAcht um Chosaintí do Dhaoine a Thuairisceoidh Drochúsáid Leanaí, 1998 (<http://tiny.cc/ba26wx>)

An tAcht um Chosaint Sonraí, 2003 (<http://tiny.cc/pc26wx>)

Forálacha Reachtaíochta Eile

Na Rialacháin um Sláinte agus Sábháilteacht ag an obair, 2007 (<http://tiny.cc/md26wx>)

An tAcht um Shaoráil Faisnéise, 1997 (<http://tiny.cc/wj26wx>)

An tAcht um Fhoréigean Baile, 1996 (<http://tiny.cc/8q26wx>)

An tAcht um Chionta Neamh-Mharfacha in aghaidh an Duine, 1997 (<http://tiny.cc/tm26wx>)

Cineálacha drochúsáide leanaí

De ghnáth, déantar cur síos ar dhrochúsáid leanaí faoi na cúig theideal seo: faillí, drochúsáid mhothúchánach, drochúsáid chorpártha, drochúsáid ghnéasach agus bulaíocht. D'fhéadfadh níos mó ná drochúsáid de chineál amháin a bheith á fulaingt ag duine óg ag am ar bith. Glactar leis na sainmhínithe seo a leanas in *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí 2011*.

(i) Faillí

Is féidir faillí a mhíniú mar easnamh, nuair a fhulaingíonn leanaí díobháil nó lagú suntasach forbartha trí bhia, éide, teas, sláinteachas, spreagadh intleachtúil, maoirsiú, sábháilteacht nó cúram leighis a cheilt orthu, nó nuair nach mbíonn ceangal acu le daoine fásta nó gean ag daoine fásta orthu.

(ii) Drochúsáid Mhothúchánach

Aimsítear drochúsáid mhothúchánach go hiondúil sa chaidreamh idir tuismitheoir nó cúramóir agus leanbh seachas in eachtra amháin nó i bpatrún eachtraí. Tarlaíonn sé nuair nach sásaítear riachtanas forbartha an linbh maidir le gean, faomhadh, comhsheasmhacht agus slándáil. Mura bhfuil foirmeacha eile drochúsáide i gceist, is annamh a fheictear comharthaí nó airíonna fisiciúla.

(iii) Drochúsáid Chorpartha

Is éard atá i ndrochúsáid chorpartha linbh ná iompar a bhfuil dochar fisiceach iarbhír nó féideartha ag baint leis de thoradh idirghníomhaíochta, nó easpa idirghníomhaíochta, atá go réasúnta faoi smacht tuismitheora nó duine i bpost freagrachta, cumhachta, nó iontaobhais. D'fhéadfadh eachtra amháin a bheith i gceist nó eachtraí arís is arís eile.

(iv) Drochúsáid Ghnéasach

Tarlaíonn drochúsáid ghnéasach nuair a bhaineann duine eile úsáid as leanbh dá s(h)ásamh nó dá f(h)loscadh gnéasach féin, nó ar mhaithe le sásamh nó floscadh gnéasach daoine eile.

5. Faillí nó drochúsáid leanaí a aithint

Rianaítear comharthaí drochúsáide féideartha i gCaibidil 2 agus in Aguisín 1 de Threoirlínte *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí 2011* (<http://goo.gl/xcekNH>). Níor cheart aon táscaire ar leith a mheas mar fhianaise chinntitheach ann féin – d'fhéadfadh sé gur comhartha é a bhaineann le dálaí eile seachas drochúsáid leanaí. Caithfear na comharthaí agus airíonna go léir a scrúdú i gcomhthéacs chás an linbh agus chúinsí an teaghlaigh.

Ba chóir do bhaill foirne, coiste agus oibrithe deonacha Feachtas na caibidil ábhartha in *Tús Áite 2011* a léamh. Tá sé de dhualgas an Oifigigh Ainmnithe cóip de *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí 2011* a chur ar fáil do na daoine thuas luaite.

D'fhéadfadh an cumas atá ag duine drochúsáid leanaí a aithint a bheith ag brath an oiread céanna ar a thoilteanaí is atá an té sin a ghlacadh leis go bhféadfadh drochúsáid tarlú agus bhraithfeadh sé ar an eolas agus an fhaisnéis atá aige nó aici. Bíonn trí chéim i gceist de ghnáth maidir le drochúsáid nó faillí leanaí a aithint:

- (i) breithniú na féidearthachta;
- (ii) faire amach do chomharthaí drochúsáide;
- (iii) taifeadadh faisnéise.

Tugtar sainmhínithe níos iomláine agus samplaí de na chéim a bhaineann le drochúsáid nó faillí a aithint i *gcaibidil a Dó de Threoirlínte Tús Áite do Leanaí 2011*.

Cuireann comharthaí áirithe drochúsáid in iúl ar bhealach níos treise ná comharthaí eile. Áirítear leo seo:

- (i) nochtadh drochúsáide ag duine óg;
- (ii) súgradh nó eolas gnéasach neamhghnách nó atá neamhoiriúnach de réir aoise;
- (iii) gortuithe sonracha nó patrúin gortuithe;
- (iv) éalú ó áras an teaghlaigh nó ó thimpeallacht chúraim;
- (v) iarracht ar fhéinmharú;

(vi) toircheas faoi aois nó galar gnéas-tarchurtha;

(vii) comharthaí i gcatagóir amháin nó níos mó ag an am céanna. Mar shampla, d'fhéadfadh comharthaí de mhoill forbartha, de ghortú fisiciúil agus comharthaí iompraíochta le chéile, patrún drochúsáide a chur in iúl.

6. Cód Cleachtais d'Fhoireann Feachtas

Ba chóir d'fhoireann Feachtas na dea-chleachtais oibre seo a leanas a leanúint chun a chinntiú go mbeidh gach duine óg sábháilte agus go mbeidh eispéireas fiúntach aige i gcónaí. Tá se d'fhreagracht ag gach ball foirne caidrimh oscailte, dhearfacha agus thacúla a bhunú a chinnteoidh go mothaíonn gach duine óg go n-éistear leis agus go bhfuil ardmheas orthu, go bhfuil siad sásta, sábháilte agus rannpháirteach. Ba cheart go dtuigeann gach ball foirne polasaithe in aghaidh idirdhealaithe, in aghaidh na bulaíochta agus i dtaobh cosanta leanai.

Cur Chuige a dhíríonn ar leas an duine óig

- Caitheamh go cothrom le gach duine óg mar dhuine aonair, le meas agus dínit á léiriú;
- Éisteacht le daoine óga agus meas a léiriú orthu;
- Daoine óga a bheith rannpháirteach i bpróisis déanta cinní, de réir mar is cuí;
- Spreagadh, tacaíocht agus moladh a chur ar fáil (beag beann ar chumas) chomh maith le haiseolas bríomhar agus cuiditheach a thabhairt;
- Teanga chuí a úsáid (fisiciúil agus labhartha);
- Spraí agus atmaisféar dearfach a chothú;
- Meas a léiriú ar spás pearsanta an duine óig;
- Sainchríocha iompair a phlé le daoine óga, agus na hiarmhartaí a théann lena sárú a phlé leo;
- 'Conradh' grúpa a aontú sula dtosaítear ar sheisiún / nuair a bhunaítear club;
- Aiseolas a lorg ón ngrúpa faoi dhul chun cinn an chúrsa, an tionscnaimh, etc.;
- Áiseanna agus ábhair atá oiriúnach d'aois na ndaoine óga a úsáid;
- Dea-shampla a thabhairt;
- Tuiscint a léiriú do ghníomhaíochtaí eile duine óig nuair atá cleachtaí nó imeachtaí á socrú; e.g. cúrsaí scoile nó scrúduithe;
- Bheith airdeallach faoi theorainneacha cumais an duine óig, iad a bheith faoi chúram dochtúra mar shampla;
- Atmaisféar a chothú ina mbíonn iontaoibh ag daoine as a chéile;
- Meas a léiriú ar dhifríochtaí cumais, cultúir, reiligiúin, cine agus ionannais ghnéasúil.

Dea-chleachtas

- Taifead a choinneáil ar gach duine óg lena mbíonn an eagraíocht ag plé;
- Mionsonraí beachta a bhailiú i gcás turais, etc. (ainm, seoladh, fón, riachtanais speisialta, sonraí teagmhála i gcás éigeandála, etc.). An fhoirm chuí le líonadh isteach agus bheith sínithe de réir mar is cuí;
- Polasaí Cosanta Leanaí Feachtas agus nósanna imeachta a chur in iúl do phríomhchúramóirí, daoine óga, áisitheoirí agus cuairteoirí;
- Nósanna imeachta i gcás práinne/éigeandála a bheith ar fáil agus an fhoireann a bheith ar an eolas faoi na nósanna sin;
- Gan daoine óga le riachtanais speisialta a fhágáil amach agus a bheith tuisceanach leo;
- Aon ábhar imní a chur in iúl don Oifigeach Ainmnithe láithreach chun déileáil leo agus nósanna imeachta i gcomhair tuairiscí den saghas sin a leanúint;
- Daoine óga a spreagadh chun aon bhulaíocht, ábhar imní nó buartha a chur in iúl, agus le tuiscint a bheith acu ar an bpolasaithe frithbhulaíochta;
- Meastóireacht a dhéanamh ar chleachtais oibre go rialta agus athbhreithniú a dhéanamh orthu de réir mar is cuí;
- Oiliúint agus traenáil chuí a sholáthar do bhaill foirne agus d'oibrithe deonacha;
- Taifead agus tuairisc a dhéanamh ar aon tarlúintí nó timpistí;
- Polasaithe agus nósanna imeachta a athbhreithniú agus a thabhairt suas chun dáta go rialta;
- Feitheoireacht chuí a chinntiú bunaithe ar choibhnis chuí de réir aoise, cumais agus gníomhaíochtaí; cothromas inscne a chinntiú in imeachtaí cónaitheacha;
- Ba cheart do bhaill foirne gach iarracht a dhéanamh gan daoine óga atá faoi bhun 18 mbliana a thógáil leo féin ina gcarranna féin nó bualadh leo leo féin lasmuigh d'imeachtaí struchtúrtha de chuid na heagraíochta. I gcásanna nach féidir a leithéid de shocrú a sheachaint, ní mór go mbeadh tuismitheoirí/caomhnóirí agus ball sinsearach den fhoireann ar an eolas faoi agus cead faighte uathu.
- Ba cheart go seachnódh baill foirne a bheith ina n-aonar le duine óg, más féidir. I gcásanna nach féidir a leithéid de shocrú a sheachaint, áfach, ba cheart tréaniarracht a dhéanamh a leithéid de chruinniú a reáchtáil i dtimpeallacht oscailte (áit a bhfuil sibh

le feiceáil go soiléir ag daoine eile), agus ní mór an doras a fhágáil oscailte agus duine fásta eile a bheith curtha ar an eolas faoin gcruinniú.

- Níor cheart d'fhoireann Feachtas teagmháil phríobháideach a dhéanamh le daoine óga a casadh orthu trí obair Feachtas ag baint úsáide as teachtaireachtaí téacs, Facebook, Twitter ná aon cheann de na meáin shóisialta eile, ach amháin nuair a bhaineann sé go dlúth le hobair Feachtas.

Teagmháil Fhísiciúil

- Seachain imirt gharbh nó teagmháil mhíchuí;
- Seiceáil go bhfuil gach duine ar a gcompord nuair atáthar ag déanamh gníomhaíochtaí a mbíonn teagmháil fhisiciúil i gceist leo;

Sláinte agus Sábháilteacht

- Ná fág leanaí/daoine óga gan duine éigin i bhfeighil nó i gceannas orthu;
- Déan cinnte go láimhseálfar ábhair chontúirteacha go cúramach;
- Cuir timpeallacht shlán shábháilte ar fáil;
- Bí eolach ar na nósanna imeachta i gcás timpiste agus lean i gcónaí iad.
- Ná caith toitíní, ná hól alcól agus ná húsáid drugaí i gcomhluadar na ndaoine óga ariamh.

7. An tOifigeach Ainmnithe

Tá Aoife Nic Lughadha ceaptha mar oifigeach ainmnithe le Feachtas agus ba cheart teagmháil a dhéanamh léi má tá ceist nó ábhar imní faoi aon ghné de shábháilteacht nó de leas linbh nó duine óig ar an láthair oibre nó má nochtar eolas duit maidir le mí-úsáid sa láthair oibre. Is é dualgas an duine seo comhairle agus tacaíocht a thabhairt don fhoireann faoi bheartais agus faoi nósanna imeachta maidir le cosaint leanaí, agus a chinntiú go leantar na nósanna sin. Tá an tOifigeach Ainmnithe freagrach freisin as eolas a chur ar fáil chuig an té atá ainmnithe i Seirbhís Leanaí agus Teaghlaigh FSS nó chuig an nGarda Síochána i gcás éigeandála nuair nach bhfuil fáil ar FSS nuair is cuí sin.

Oifigeach Ainmnithe Feachtas

Aoife Nic Lughadha

Mura féidir dul i dteagmháil le hAoife, déan teagmháil le Breandán Mac Ardghail, Leasoifigeach Ainmnithe Feachtas

Ról an Oifigigh Ainmnithe

- Cinntiú go gclóitear le polasaithe agus nósanna imeachta Cosanta Leanaí san eagraíocht, agus go gcuirtear an FSS ar an eolas maidir le húdar imní i dtaobh daoine óga faoi leith;
- Comhairle maidir le dea-chleachtas agus treoirlínte Cosanta Leanaí a thabhairt;
- Teagmháil a dhéanamh le FSS, an Garda Síochána agus gníomhaireachtaí eile de réir mar is cuí;
- Ábhar amhrais agus líomhaintí mí-úsáide leanaí a thuairiscí do FSS nó don Gharda Síochána;
- Cathaoirleach Feachtas a choinneáil ar an eolas maidir le hábhar amhrais agus líomhaintí mí-úsáide leanaí;

- Taifid bheachta a choinneáil ar gach cas tarchurtha i mbealach slán faoi rún;
- Cinntiú go bhfuil gach ball foirne agus oibrí deonach eolach ar ról an Oifigigh Ainmnithe, go ndéanann siad cúrsaí feasachta um chosaint leanaí;
- Coinneáil ar an eolas faoi fhorbairtí i dtaobh soláthair, cleachtais, seirbhísí tacaíochta, oibleagáid dlíthiúla, etc.

8. Nós Imeachta Tuairiscithe

Tá gnáthnós imeachta do thuairisciú curtha i bhfeidhm ag Feachtas chun déileáil le nochtadh faisnéise, le hábhar imní nó líomhaintí i ndáil le mí-úsáid leanaí.

Is ionann gnáthnós imeachta na heagraíochta agus an nós imeachta atá leagtha amach sa cháipéis *Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí* atá ar fáil ag http://www.dcy.gov.ie/documents/publications/Children_First_Report_IRISH_LR.pdf. Ba chóir don fhoireann an t-eolas seo a leanas a thaifeadadh i dtaobh leanaí agus daoine óga:

- Cúiseanna amhrais;
- Ábhar buartha;
- Rudaí a chonacthas a chuir imní orthu;
- Athrú in iompar daoine;
- Gníomhaíochtaí agus torthaí.

Cad ba chóir a dhéanamh nuair a insíonn duine óg rud éigin tromchúiseach;

- Fan socair agus éist leis an duine óg, tabhair dóthain ama dó/di chun a bhfuil le rá aige/aici a rá;
- Cuir an duine óg ar a s(h)uaimhneas ach ná tabhair aon ghealltanas dó/di;
- Ná cuir ceisteanna claonta agus ná héiligh sonraí;
- Ná hiarr ar an duine óg na sonraí a athrá murar gá;
- Tabhair misneach don duine óg go raibh an ceart acu insint do dhuine éigin céard a tharla dó, ach ná geall aon rud a choimeád faoi rún;
- Mínigh don duine óg cad é an chéad rud eile a tharlóidh (ba chóir don mhíniú a bheith oiriúnach d'aois an duine óig);
- Ba chóir taifead i bhfoirm scríbhinn a choimeád ar na sonraí go léir, dáta, am agus daoine atá bainteach san áireamh (féach thíos);
- Cuirfear an t-eolas seo in iúl don Oifigeach Ainmnithe ansin i bhfoirm scríbhinn agus ó bhéal;

- Déanfaidh an tOifigeach Ainmnithe gach beart atá riachtanach chun tarchur a dhéanamh chuig FSS.

Nósmhaireachtaí Tuairiscithe

Tá nósanna soiléire tuairiscithe forbartha ag Feachtas chun déileáil le haon cheisteanna a bhaineann le sábháilteacht agus le leas an duine óig. Ba cheart go mbeadh na nósanna tuairiscithe seo ar eolas go maith ag gach ball foirne / oibrí deonach a bhíonn ag plé le Feachtas.

- Ba chóir an té a chuireann a b(h)uairt in iúl a choimeád ar an eolas faoina bhfuil ag tarlú;
- Ba chóir taifead a choimeád ar ghníomhaíochtaí agus ar thorthaí;
- Ba chóir taifead a choimeád ar na sonraí go léir: dáta, am agus daoine atá bainteach san áireamh;
- Ba chóir d’aon eolas a thaifeadtar cloí leis na fíricí;
- Ba chóir gach eolas a thabhairt d’Aoife Nic Lughadha atá ceaptha mar Oifigeach Ainmnithe le Feachtas chun déileáil le ceisteanna a bhaineann le cosaint leanaí nó lena hionadaí, mura bhfuil fáil air/uirthi;
- Ba chóir don té is oiriúnaí an t-ábhar imní a phlé nó labhairt leis na tuismitheoirí/caomhnóirí faoi. Ba chóir go mbeadh siad ar an eolas faoi aon tuairisc a dhéanfar, sin murar dóigh go méadóidh sé an chontúirt atá ag bagairt ar an duine óg;
- Tá cead ag an té atá freagrach as déileáil le ceisteanna cosanta an linbh teagmháil a dhéanamh le Roinn Dualgais Obair Shóisialta ag Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte d’fhonn comhairle neamhfhoirmiúil a fháil sula ndéanann siad a dtuairisc;
- Cuirfear eolas ar fáil nuair is gá sin amháin (féach Alt 4: Ráiteas Rúndachta);
- Is féidir tuairiscí a dhéanamh ó bhéal ar dtús leis an Oibrí Sóisialta ar Dualgas, agus a chur isteach ina dhiaidh sin ar an ngnáthfhoirm. Ba chóir tuairiscí a dhéanamh le Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte gan aon mhoill;
- Mura bhfuil an té a ainmníodh nó a hionadaí ar fáil, déan teagmháil le hoibrí sóisialta áitiúil de chuid Fheidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte ar dualgas go díreach;

- I gcásanna práinneacha lasmuigh d'uaireanta oifige Rannóg Shóisialta de chuid Fheidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, déan teagmháil leis na Gardaí. Más cás atá i gceist ina bhfuil sábháilteacht an duine óig i mbaol go díreach ag an bpointe ama sin, d'fhéadfadh sé go mbeidh sé riachtanach teagmháil a dhéanamh leis na Gardaí.

Faisnéis atá le cur san áireamh agus tuairisc á déanamh

Braitheann an cumas atá ag Seirbhísí Leanaí agus Teaghlaigh FSS nó an Gharda Síochána measúnú agus iniúchadh a dhéanamh ar líomhaintí faoi dhrochúsáid leanaí, nó ar an amhras a léiríonn daoine faoi, ar mhéid agus ar cháilíocht na faisnéise a thugann na daoine sin a léiríonn a n-imní dóibh. Ba chóir oiread agus is féidir de na sonraí seo a leanas a chur ar fáil:

- (i) ainm, seoladh agus aois an duine óig (nó daoine óga) faoina bhfuil an tuairisc á déanamh;
- (ii) ainm na scoile ar a bhfuil an duine óg ag freastal;
- (iii) ainm agus sonraí teagmhála an duine atá ag tuairisciú an ábhair imní;
- (v) gaol an tuairisceora leis an duine óg;
- (vi) cuntas iomlán faoin mbonn atá leis an ábhar imní i ndáil le cosaint agus leas an duine óg nó na ndaoine óga, m.sh. mionsonraí faoin líomhain, faoin eachtra, dátaí, tuairisc ar aon díobhálacha, srl;
- (vii) ainmneacha agus seoltaí tuismitheoirí nó cúramóirí an duine óg nó na ndaoine óga;
- (viii) ainmneacha na ndaoine óga eile atá sa teaghlach;
- (ix) ainm, seoladh agus sonraí an duine faoina líomhnaítear cúis imní i ndáil leis an duine óg nó na ndaoine óga;
- (x) tuairim an duine óg féin agus/nó na dtuismitheoirí nó na gcúramóirí más eol agus ábhartha;
- (xi) ainmneacha agus seoltaí pearsanra nó gníomhaireachtaí eile a bhfuil baint acu leis an duine óg nó leis na ndaoine óga, m.sh. dochtúir, oibrí sóisialta, altra sláinte poiblí, Gardaí, srl;
- (xii) aon fhaisnéis ábhartha eile

Cásanna nár tuairiscíodh do FSS ná don Gharda Síochána

Sna cásanna sin ina ndéanann an eagraíocht cinneadh gan ábhar imní a nochtadh do FSS ná don Gharda Síochána ba chóir ráiteas soiléir i scríbhinn a thabhairt don fhostaí nó don oibrí deonach a tharraing aníos an t-ábhar imní ag insint na gcúiseanna nach bhfuil an eagraíocht ag déanamh aon rud faoin scéal. Ba chóir a mheabhrú don fhostaí nó don oibrí deonach sin go bhféadfaidh siad dul i gcomhairle leis an nGarda Síochána nó le FSS nó tuairisc a thabhairt dóibh má tá imní orthu fós faoin scéal. Beidh feidhm le forálacha an Achta um Chosaintí do Dhaoine a Thuairisceoidh Drochúsáid Leanaí, 1998 má thugann siad tuairisc dóibh ‘go réasúnach agus de mheon macánta’ (féach Mír 3.10.1 Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí).

Cosaint dhlíthiúil

Tugann **an tAcht um Chosaint do Dhaoine a Thuairisceoidh Drochúsáid Leanaí, 1998** cosaint ar dhliteanas sibhialta do dhaoine a thuairiscigh drochúsáid leanaí ‘go réasúnach agus de mheon macánta’ d’oifigigh ainmnithe de chuid FSS nó do bhall ar bith den Gharda Síochána (féach *Aguisín 10 Tús Áite do Leanaí: Treoir Náisiúnta um Chosaint agus Leas Leanaí*). Tá an chosaint seo le fáil ag eagraíochtaí chomh maith le daoine aonair. Ciallaíonn sé seo, fiú dá bhfaighfí amach nach raibh bunús ar bith le hamhras a cuireadh in iúl faoi dhrochúsáid leanaí, go mbeadh ar ghearánaí a thionscnódh caingean a chruthú i gcás an duine a thuairiscigh an t-ábhar imní sin nár ghníomhaigh sé nó sí go réasúnach agus de mheon macánta.